

MAGYAR-
ORSZÁG
GLOBÁLIS
TÖRTÉNETE

1869-2022

Szerkesztette:
Laczó Ferenc és Varga Bálint

CORVINA

Tartalom

Rövidítések jegyzéke és a nem latin betűs nevek átírása.....	9
Bevezető (<i>Laczó Ferenc – Varga Bálint</i>).....	11
1869 Elindul az osztrák–magyar kelet-ázsiai expedíció (<i>Gyarmati János</i>)	17
1873 Kolerajárvány és tőzsdekrach (<i>Kövér György</i>).....	21
1873 Az első néprajzi bemutató a budapesti Városligetben (<i>Sz. Kristóf Ildikó</i>)	26
1878 Ausztria–Magyarország elfoglalja Bosznia-Hercegovinát (<i>Varga Bálint</i>)	31
1879 Hugonnai Vilma orvosi diplomát szerez Zürichben (<i>Czeferner Dóra</i>)	35
1882 Létrejön az Adria Magyar Királyi Tengerhajózási Rt. (<i>Pelles Márton</i>)	40
1883 A Magyarországi Vegetáriánus Egyesület megalapítása (<i>Németh András</i>)...	44
1890 Megalapítják a Magyarországi Szociáldemokrata Pártot (<i>Csunderlik Péter</i>)	49
1896 Az Ezredéves Kiállítás (<i>Varga Bálint</i>)	54
1896 Bíró Lajos kutatóútra indul Új-Guineába (<i>Gyarmati János</i>)	58
1896 Az Egyesült Izzó (Tungstam) alapítása (<i>Hidvégi Mária</i>)	63
1900 Az első Julius Meinl-üzlet Budapesten (<i>Török Róbert</i>)	68
1901 Létrejön a Magyar Eszperantisták Egylete (<i>Révész Sándor</i>)	72
1901 Ausztria–Magyarország koncessziót szerez a kínai Tiencsinben (<i>Mervay Mátyás</i>)	77
1902 Szobrot állítanak Kossuth Lajosnak Clevelandben (<i>Fejős Zoltán</i>)	82
1904 Megjelenik Karl May <i>Winnetouja</i> magyar fordításban (<i>Főzy Vilma</i>)	88
1908 Elindul a <i>Nyugat</i> (<i>Balázs Eszter</i>)	92
1909 Megkezdődik a Wekerle-telep építése (<i>Verő-Valló Judit</i>)	96
1911 A Társadalomtudományi Társaság vitát rendez az eugenikáról (<i>Kund Attila</i>)	102
1913 A Nők Választójogi Világszövetségének kongresszusa Budapesten (<i>Czeferner Dóra</i>)	106
1914 Az Osztrák–Magyar Monarchia hadüzenetével kitör a Nagy Háború (<i>Révész Tamás</i>)	111
1916 Bevett vallássá lesz Magyarországon az iszlám (<i>Csaplár-Degovics Krisztián</i>)	117
1916 A Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet megnyitása (<i>Ablonczy Balázs</i>)	122
1918 Pusztít a spanyolnátha (<i>Géra Eleonóra</i>)	126
1918 A nemzeti önrendelkezés eszménye és a Magyar Királyság szétesése (<i>Egry Gábor</i>)	130

1918	Az általános választójog bevezetése (<i>Ignác Károly</i>)	135
1919	A Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása (<i>Csunderlik Péter</i>)	140
1919	Horthy Miklós belovagol a budapesti Gellért térre (<i>Laczó Ferenc</i>)	145
1919	A Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum megalapítása (<i>Farkas Mária Ildikó</i>)	149
1919	Megjelenik a <i>Magyar Divatipar</i> (<i>Szatmári Judit Anna</i>)	154
1920	A numerus clausus-törvény elfogadása (<i>Kelemen Ágnes Katalin</i>).....	158
1924	Magyar önszegélyező szervezet alakul Sanghajban (<i>Mervay Mátyás</i>)	163
1924	Teleki Pál a Moszul-kérdést eldöntő bizottságban (<i>Ablonczy Balázs</i>).....	168
1925	A bánsági telepések panaszt nyújtanak be a Népszövetségnek (<i>Eiler Ferenc</i>)	172
1925	Megnyílik a Budapesti Nemzetközi Vásár (<i>Pogány Ágnes</i>)	176
1926	Megnyílik a Corvin Áruház (<i>Gyáni Gábor</i>)	181
1928	<i>A Húzd rá, Jonny!</i> jazzopera budapesti bemutatója (<i>Sipos Balázs</i>)	185
1929	A nagy gazdasági világválság (<i>Pogány Ágnes</i>)	189
1930	Magyarország csatlakozik a Nemzetközi Ópiumegyezményhez (<i>Bezsenyi Tamás – Kerepeszki Róbert</i>)	193
1935	Germanus Gyula Mekkába zarándokol (<i>Mestyán Ádám</i>)	198
1935	A Teller házaspár az Egyesült Államokba költözik (<i>Kelemen Ágnes Katalin</i>)	203
1936	A magyar jezsuiták önálló missziót kapnak Kínában (<i>Vámos Péter</i>)	207
1937	Megalakul a Márciusi Front (<i>Bartha Ákos</i>)	211
1941	Magyarország megtámadja a Szovjetuniót (<i>Fóris Ákos</i>)	216
1941	Jógaiskola nyílik Budapesten (<i>Farkas Judit</i>)	222
1941	Megjelenik Szerb Antal <i>A világirodalom története</i> című könyve (<i>Pálfy Eszter</i>)	226
1944	A vidéki magyar zsidóságot Auschwitz-Birkenaubába deportálják (<i>Laczó Ferenc</i>)	231
1946	Megkezdődik a magyarországi németek kitelepítése és a csehszlovák–magyar lakosságcsere (<i>Eiler Ferenc</i>)	236
1946	Joel Teitelbaum szatmári rabbi letelepszik New Yorkban (<i>Bányai Viktória</i>)	241
1948	A Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség konferenciája Budapesten (<i>B. Kádár Zsuzsanna</i>)	245
1949	Megalakul a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (<i>Gerőcs Tamás</i>)	249
1949	Világifjúsági Találkozó Budapesten (<i>Apor Péter</i>)	254
1949	A Rajk-per (<i>Apor Balázs</i>)	258
1950	Elindul a Szabad Európa Rádió magyar adása (<i>Simándi Irén</i>)	263
1952	A Buddhista Misszió megalapítása (<i>Szathmári Botond</i>)	268
1956	A magyar forradalom és a szuezi válság (<i>Békés Csaba</i>)	273

1957	Rafael Trujillo dominikai diktátor megnyitja országának kietlen vidékeit a „kommunista barbarizmus” magyar üldözöttjei előtt (<i>Scheibner Tamás</i>) ...	277
1959	A Sabin-cseppek bevezetése Magyarországon (<i>Vargha Dóra</i>)	284
1960	Az „Afrika-év” (<i>Apor Péter</i>)	289
1960	Che Guevara Budapesten (<i>Apor Péter</i>)	293
1961	Az Eichmann-per (<i>Bohus Kata</i>)	297
1962	Puskás mesterhámost rúg a BEK-döntőben, mégis Guttmann Benficája nyer (<i>Szegedi Péter</i>)	302
1964	A Merkur Személygépkocsi Értékesítő Vállalat megalapítása (<i>Annina Gagyi</i>)	306
1966	Észak-vietnami hallgatók a magyar egyetemeken (<i>Apor Péter</i>)	311
1967	Maoista ifjúsági szervezkedés Budapesten (<i>Pap Szilárd István</i>)	315
1968	Coca-Colát gyártanak Kőbányán (<i>Pinkasz András</i>)	320
1968	IBUSZ-iroda nyílik Frankfurtban (<i>Slachta Krisztina</i>)	324
1971	Az első Roma Világkongresszus (<i>Majtényi Balázs – Majtényi György</i>)	328
1972	Az algíri Olimpiai Stadion átadása (<i>Bódy Zsombor</i>)	333
1972	Megkezdődik a Békásmegyeri lakótelep építése (<i>Keller Márkus</i>)	338
1973	A <i>Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról</i> bemutatója (<i>Takács Róbert</i>)	344
1976	New Yorkban megalakul a Romániai Emberi Jogokért Bizottság (<i>Hermann Gabriella</i>)	349
1977	Ikarus 281-est állítanak ki a Maputói Nemzetközi Vásáron (<i>Bódy Zsombor</i>)	356
1979	Vízum nélkül lehet utazni Ausztriába (<i>Annina Gagyi</i>)	361
1981	A Rökkantak Nemzetközi Éve (<i>Baár Mónika – Csicsics Anna</i>)	366
1982	Magyarország csatlakozik a Nemzetközi Valutaalaphoz (<i>Pinkasz András</i>) ...	371
1984	Megkezd működését Budapesten a Soros Alapítvány (<i>Nóvé Béla</i>)	375
1985	HIV-fertőzött személyt azonosítanak Magyarországon (<i>Lászlófi Viola</i>)	380
1986	A Magyar Televízió bemutatja az <i>Isaurát</i> (<i>Szente-Varga Mónika</i>)	385
1986	Nobel-díjat kap John C. Polanyi (<i>Szapor Judit</i>)	389
1988	Tüntetés a bős–nagymarosi erőmű ellen (<i>Mikecz Dániel</i>)	393
1989	A szovjet rendszer bukása és a demokratikus átmenet (<i>Csizmadia Ervin</i>) ...	397
1991	A Suzuki gyárat nyit Esztergomban (<i>Sass Magdolna</i>)	402
1993	Az első Sziget Fesztivál (<i>Csatári Bence</i>)	406
1994	Somogyvámoson leteszik a Krisna-völgy alapkövét (<i>Farkas Judit</i>)	411
1994	Megnyílik a Józsefvárosi piac (<i>Nyíri Pál</i>)	415
1995	Elindul az Internetto (<i>Tófalvy Tamás</i>)	418
1995	A Bokros-csomag bevezetése (<i>Gerőcs Tamás</i>)	422
1997	Az első Pride Budapesten (<i>Hanzli Péter – Takács Judit</i>)	426
2002	A tudományos közösség félsivatagként tekint a Homokhátságra (<i>Balogh Róbert</i>)	431

2003	Carlos Pérez és Bojana Radulovics kézilabdázók világbajnoki gólkirályok lesznek (<i>Szegedi Péter</i>)	436
2004	Magyarország csatlakozik az Európai Unióhoz (<i>Laczó Ferenc</i>)	441
2005	A Huawei gyárat nyit Magyarországon (<i>Sass Magdolna</i>)	445
2006	Magyar élelmiszerbolt nyílik Londonban (<i>Sik Endre</i>)	449
2006	Magyar nők a munkaerőpiacát megnyitó Svájc szexiparában (<i>Dés Fanni</i>) ...	453
2006	A Magyar Honvédség vezeti a Tartományi Újjáépítési Csoportot Baglában (<i>Németh Bence</i>)	457
2008	Beüt a globális pénzügyi és gazdasági válság (<i>Piroska Dóra</i>)	461
2015	Átvándorlás Magyarországon (<i>Sik Endre</i>)	466
2017	A Lex CEU elfogadása (<i>Hegedűs Dániel</i>)	470
2020-?	A koronavírus-járvány és hatása (<i>Böcskei Balázs</i>)	475
Szerzők		481
Köszönetnyilvánítás.....		483
Név- és tárgymutató.....		484

Bevezető

Az olvasó által kézben tartott kötettel Magyarország modern kori történetének és jelenének újragondolásához szeretnénk hozzájárulni. Könyvünk alighanem az első, az ország modern és jelenkori történetét tárgyaló mű, mely (ha teljességre nem törekszik is) a főbb kulcsponthoz úgy tárgyalja, hogy közben nem a magyar nemzet fogalmára és nacionalista-teleologikus elvére épül. A *Magyarország globális története*, mely 82 szerző közös produktuma, ehelyett az ország és lakosainak komplex transznacionális kapcsolataiból és beágyazódottságaiból indul ki. Teszi ezt annak érdekében, hogy nagy hatású, sőt gyakran meghatározó jellegű, de mégis csak kevésbé ismert vagy nem kellően figyelembe vett történeteket beszéljen el és elemezzon.

E könyv tudományos színvonalon, ugyanakkor közérthető stílusban megírt kísérlet arra, hogy érdemben tárgyaljuk, Magyarország milyen módokon volt a globális történelem némileg sajátos, ugyanakkor nagyon is integráns része az elmúlt mintegy másfél évszázad során. Az olvasó által kézben tartott kötetet korántsem összegzésnek és lezárásnak szánjuk. Reményeink szerint az itt összegyűjtött, újszerű és izgalmas írások sokkal inkább inspiratív beszélgetések és számos további kutatás kiindulópontjaiként szolgálnak majd.

Közvetlen inspirációforrásunkul az elmúlt években megjelent, hasonló felépítésű kötetek szolgáltak. A Patrick Boucheron által szerkesztett, 2017-ben kiadott *Histoire mondiale de la France* (Franciaország világtörténelme; mely két évvel később *France in the World: A New Global History* címmel angol fordításban is kiadásra került) nemcsak komoly közönségsikernek örvendett és vált számos eszmecsere, valamint több érdemi kritika tárgyává, hanem hamarosan hasonló könyvprojektek sorát is ihlette a környező nyugat-európai államokban. E francia kötetrel csaknem egy időben látott napvilágot az Olaszország globális történetét tárgyaló *Storia mondiale dell'Italia*, mire a következő évben, 2018-ban már igazi konjunktúra következett: megjelentek a hasonló koncepció alapján készült, Spanyolország (*Historia mundial de España*), Katalónia (*Història mundial de Catalunya*), Szicília (*Storia mondiale della Sicilia*), Hollandia (*Wereldgeschiedenis van Nederland*) és Flandria (*Wereldgeschiedenis van Vlaanderen*) globális történeteit tárgyaló könyvek, hogy aztán 2020-ban német és portugál történészek adjanak ki analóg megközelítésű munkákat (*Deutschland: Globalgeschichte einer Nation*, illetve *História Global de Portugal*). Könyvünk tehát maga is egy transznacionális jelenség, az európai országok történetét globális szempontból újragondoló művek része – e kortárs trend öt év alatt ért el Párizsból (esetünkben: Maastrichton és Lipszén keresztül) Budapestre.

Természetesen némileg más a világtörténelem kulcstémáit és csomópontjait a nyugat-európai centrumból (Franciaország, Hollandia, Flandria), időnként nagyhatalmi státusra szert tevő, máskor a centrum és a félperiféria között ingázó országokból és régiókból (Németország, Portugália, Spanyolország, Katalónia, Olaszország, Szicília), és megint más egy kelet-közép-európai kisállam globális kapcsolatainak keresztül elbeszélni. Míg a Boucheron által szerkesztett francia kötetet olyan kritika is érte, mely szerint e projekt mindössze a franciák világra gyakorolt tetemes hatásának jól ismert elbeszélését domborítja ki némileg újszerű köntösben, a *Magyarország globális története* semmi hasonlóra nem vállalkozhat. Eleve távol áll ízlésünktől a „magyar géniuszok és világra szóló hatásuk” lelkes és túlzó tárgyalása.

Könnyű belátni, hogy a félperiférián elhelyezkedő, viszonylag mérsékelt erőforrásokkal rendelkező Magyarországra a globális folyamatok jóval nagyobb hatást gyakoroltak, mint fordítva. Ezen félperifériás, európai kisállami pozíció egyúttal azt is jelenti, hogy a regionális (kelet-közép-európai) és európai folyamatok magyar történelemben játszott szerepe olykor jóval nyilvánvalóbb volt, mint a távolabbról érkező hatásoké. Kötetünk egyáltalán nem kívánja elvitatni a regionális és kontinentális fókuszú megközelítések hasznát, ugyanakkor következetesen igyekszik a gyakran e léptékekben vizsgált folyamatokat tágabb összefüggéseikbe is beilleszteni. Meggyőződésünk, hogy az európai történelem globális keretezése elengedhetetlen – ahogy az eurocentrizmust is globális keretben érdemes kontextualizálni, értelmezni és kritizálni.

Magyarország különböző transznacionális folyamatokban játszott szerepét és globális történelemben betöltött helyét kötetünk tehát helyi értékén próbálja kezelni. E realiztikusabb perspektívából nézve Magyarország egy sokrétű és érdemi transznacionális kapcsolatokkal rendelkező, modern története során a legkülönbözőbb tájakról származó jelenségekkel összefonódó, kelet-közép-európai, sok szempontból félperifériás, ugyanakkor a világban a helyét alapvetően európai államként kereső, ily módon pedig a kolonializmus és a dekolonizációs folyamat globális történetéhez is számos szálon kapcsolódó állam.

Mit értünk globális és transznacionális történelem alatt? Mik lehetnek e megközelítések sajátos hasznai? A transznacionális megközelítések felfutása az utóbbi néhány évtizedtől alighanem egyik legfontosabb fejleménye a történelemtudományban és számos további társadalomtudományban.* Az eredetileg a 19. századi ún. nemzeti ébredések korában fogant megközelítések számára a nemzetek számítottak a történelem főszereplőinek és a tudományos vizsgálatok kiemelt tárgyának, míg a „külvilág” egyfajta függelékként jelent csak meg. A transznacionális megközelítés e belső logika primátusának tételezése helyett a határokon átívelő folyamatokra (például világ gazdaság, kulturális transzfer, klímaváltozás, migráció) és szereplőkre (vállalatok, egyházak, nemzetközi szervezetek és mozgalmak) helyezi a hangsúlyt.

A transznacionális megközelítésekre közvetlenül építő, azoknál is fiatalabb globális történetírást az egész bolygót átfogó lépték alkalmazása vagy legalábbis a különböző kontinensek összefonódási módjainak kiemelt vizsgálata jellemzi.

* A transznacionális történetírás módszertanáról magyarul alig van elérhető irodalom. A téma egyik legjobb összefoglalója: Olstein, Diego: *Thinking history globally*. Basingstoke, 2014.

A globális történet nem feltétlenül jelent globalizációtörténetet. A globális történet utóbbi megközelítés helyenként nyílt teleologikusságát eleve némi szkepszissel szemléli, miközben a nagyon is lényeges globalizációs folyamatok történetéről is összetettebb és pontosabb képet próbál festeni.

A transznacionális és globális történetírás kortárs trendjei elkezdtek lebontani a nemzeti történetírások által korábban büszkén megfestett, a valós történeti folyamatokkal azonban csak szerény közös metszetet felmutatni képes zárt nemzetek képét. E trendek számunkra azt bizonyítják, hogy a transznacionális kapcsolatok és globális beágyazódottságok vizsgálata a valóság gazdagabb és adekvátabb megismerését képes nyújtani. Az effajta kapcsolatok és beágyazódottságok ugyanis bizonyíthatóan már évszázadok, sőt akár évezredek óta komoly hatást gyakorolnak még a legelzártabbnak tűnő rurális közösségek életére is – gondoljunk csak arra, hogy a „legmagyarabb” ízekhez elengedhetetlen paprika is a mai Mexikó területéről került, eredetileg elsősorban Spanyolország „újvilági” terjeszkedésének hatására az „óvilágba”.

Ennek megfelelően könyvünk összeállításakor elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy Magyarország sokrétű, sok szempontból globális hatókörű transznacionális kapcsolatai miként alakították a modern kori és mai magyar társadalmat, gazdaságot, kultúrát és életmódot. Miként lehet a magyarországi politikai folyamatokat transznacionális és globális keretekben értelmezni, különösen tekintettel a rendszerváltozásokra, valamint a demokratizációs és de-demokratizációs folyamatokra? Mit jelentett Magyarország számára a dinamikusán változó, olykor súlyos válságokat megelőző világgazdaságba való beágyazódottság? Hogyan alakították a (tág értelemben vett) magyar kultúrát a transznacionális cserekapcsolatok és globális trendek? Milyen hatással bírt a gyarmatosítás, a rasszizmus és a dekolonizáció Magyarországon? Hogyan fonódtak össze a globális migrációs folyamatok a magyarországi népességmozgásokkal? Hogyan érintette Magyarországot a természeti környezet változása (legyen szó például betegségek elterjedéséről, vagy a klímaváltozás folyamatáról)? Miképp vettek részt transznacionális és globális folyamatokban különböző marginalizált vagy egyenesen üldözött csoportok (zsidók és romák, buddhisták és krisnások, a kínai diaszpóra vagy a helyi szexuális kisebbségek tagjai)?

Könyvünk tehát friss és izgalmas alternatíváját szeretné nyújtani annak a romantikus nacionalizmus korában kialakult, azóta számos ráncfelvarráson átesett, mostanra láthatóan némileg megcsontosodott elképzelésnek, amely a magyarok állítólag a mitikus ősidőkbe visszanyúló és jelenünkig ívelő történetét zárt egységként kezeli. A romantikus nacionalizmus korában e sajátos megközelítés kialakítására azért volt igény, hogy a nemzeti aktivisták elterjeszthessék a nemzeti identitás korábban alig létező formáit. Ezen újszerű és a maga korában igen modern identitás kialakításában kulcsszerepet kapott a múlt nemzetközpontú elbeszélése, az elgondolt nemzeti közösség nagyon is valós tagjai számára ugyanis ezen elbeszélés által vált átélhetővé az elmúlt századok, a jelen, és az eljövendő generációk lényegi azonossága. A 21. század derekán a múlt effajta esszencializáló értelmezései azonban egyszerre hatnak valóságtól idegennek és meglehetősen naivnak.

Kötetünkkel a nemzeti nagyelbeszéléseket nem lebontani, hanem érdemben kiegészíteni és újragondolni szeretnénk; a 'Magyarország' és a 'globális' szavak ennek megfelelően azonos súllyal szerepelnek már a címben is. Az általunk java-

solt transznacionális megközelítés ily módon közéleti, ha úgy tetszik, politikai relevanciával is bír. Az általunk szorgalmazott közéleti relevancia kapcsán Stéphane Gerson a *France in the World*-hez írt előszavából érdemes idéznünk: „politikai könyv, amennyiben a politikát nem a valóság egyoldalú értelmezésének vagy pártpolitikai programokkal való azonosulásnak tekintjük, hanem az értelem használatának a kétségbeeséssel szemben. E könyv központi kérdésfelvetése is politikai jellegű: mit jelent egy nemzethez tartozni a mai, globalizált, de mégis nemzetközypontú világban?”*

E fogós kérdésre csakis számos kiváló kollégánk hozzájárulásának köszönhetően próbálhattunk érdemben felelni. A széleskörű és intenzív együttműködést személy szerint nagyon élveztük és belőle rendkívül sokat tanultunk. Talán nem túlzás azt állítanunk, hogy a kortárs magyar történetírás értelemszerűen távolról sem teljes, de több szempontból reprezentatív mintájának tagjai jutnak szóhoz e lapokon. A kötet készítésekor megvalósuló együttműködés remélhetőleg a történettudomány és a szomszédos tudományágak – esetünkben kiemelt módon az irodalomtudomány, a néprajz, az antropológia, a közgazdaságtan, a politológia, a szociológia, a nemzetközi kapcsolatok és a médiatudomány – képviselői közti kooperáció hozzáadott értékéről is meggyőzi majd az olvasót. E sokszínű szerzőgárda szakmai tevékenysége eleve mélyen beágyazódott transznacionális struktúrákba – amit már az is jelez, hogy a modern és jelenkori magyar történelmet (is) kutató szerzőink egy sor ország tudományos intézményeinél állnak alkalmazásban, New Yorktól Pécsig, Amszterdamtól Debrecenig, Londontól Brnóig.

Az alapötlet 2020 szeptemberi felvetését követően számos tervet készítettünk és vitattunk meg, mielőtt belevágtunk volna kötetünk megszervezésébe és szerkesztésébe. Kétféle egyensúly kialakítása a kezdetektől fogva alapcéljaink közé tartozott: a kijelölt témacsoportokat és a glóbusz nagyobb földrajzi egységeit mindenképpen viszonylag arányosan szerettük volna szerepeltetni. E nagyobb témacsoportok a következők voltak: világ gazdaság; politikai ideológiák és kormányzati rendszerek; háború és erőszak; migráció; kultúra; vallások; gyarmatosítás, dekolonizáció, rasszizmus, ide értve az „egzotikus” világrészek megismerését; fogyasztás és mindennapi élet; környezet és betegségek; stigmatizált és marginalizált csoportok.

A földrajzi egységeket és a hozzájuk fűződő kapcsolatokat illetően is óvatosan egyensúlyozva próbáltunk előrehaladni. Míg Magyarország Európa határain túlmutató kapcsolatait különösen foglalkoztattak minket, az ország sűrűbb és gyakran relevánsabb, Európához vagy kifejezetten a kelet-közép-európai régióhoz kötődő kapcsolatait egyes szerzők (érthető okokból) mélyebben és részletesebben tárgyalják. Globális perspektívát nyitó könyvünk tehát valójában egyszerre alkalmaz regionális, európai és globális léptéket. A megkísérelt egyensúlyozás épp abból állt, hogy az eurocentrikus látószöveget és egyoldalúságokat úgy oldjuk, hogy eközben az eurocentrizmus tagadhatatlan magyar történelmi szerepét is kidomborítsuk. Az *Histoire mondiale de la France* kötethez viszonyítva ez azt jelenti, hogy az európai keret e lapokon némileg markánsabb lett, miközben a magyar történelem globális horizontjának felértékelése – reményeink szerint – még újszerűbben hat majd.

* Gerson, Stéphane: Preface to the English-language edition. In: Boucheron, Patrick (szerk.): *France in the world. A new global history*. New York, 2019. XIX. Az idézetet Varga Bálint fordította.

Szándékunkban állt továbbá, hogy az egyes korszakokról (mint a duális Monarchia korszakáról, a Horthy-korszakról, az államszocializmusról és a rendszerint 1989-től számított jelenünkről) és a rendkívül sűrű átmeneti évek sajátosságairól egyaránt összetett és kiegyensúlyozott képet fessünk (ennek részeként az 1919-es év „globális pillanatát” például négy kontextusban is szerepeltetjük). Az ismételten felbukkanó témákon keresztül érdemben kívánunk szólni korszakokon átívelő vagy folyamatosan visszatérő kérdésekről is (ide tartoznak a kolonializmus és a dekolonizáció, a háborúk és a nemzeti önrendelkezés kérdései, a demokratizálódás és a feminizmus, a gazdasági válságok és a pandémiák, az amerikanizáció és a sport stb.). Reményeink szerint a globalizáció 1870 körül kezdődő első nagy hullámával nyitó kötetünk a történelem jelenkorunkat jellemző példátlan felgyorsulását is képes illusztrálni.

A transznacionális kapcsolatok és Magyarország globális beágyazódottsága iránti érdeklődésünket a legfőbb jelenségekre és folyamatokra kívántuk fókuszálni, e szándékunk pedig különböző típusú témák vizsgálatát indukálta. Egyes fejezetek globális események és fejlemények (példának kedvéért: a világháborúk, a gazdasági világválságok vagy a klímaváltozás) sajátos magyarországi megjelenési módjaira, valamint a helyi és a globális változások összefüggéseire koncentrálnak. További fejezetek gyakran helyi-nemzeti keretben értelmezett eseményeket gondolnak újra transznacionális módszerek által és tágabb kontextusukba helyezve (ide tartozik például a magyar kisebbségvédelemről, az 1989-es rendszerváltásról és a Bokros-csomag történetéről szóló fejezet). Mások elsősorban távolabbi világrészekről származó jelenségek magyarországi megjelenését és hatását domborítják ki (így például az indiai eredetű vallások híveinek történeteit, a latin-amerikai kultúra helyi recepcióját vagy éppenséggel a kelet-ázsiai cégek befektetéseit), megint mások viszont épp magyarok a világ különböző tájain és szféráiban játszott eltérő szerepeit helyezik előtérbe (az észak-amerikai tudománytól és az észak-afrikai műszaki szakértelemtől a közel-keleti terrorizmus elleni küzdelmen át a svájci prostitúcióig).

Nem vállalkozhattunk arra, hogy a modern Magyarország globális beágyazottságainak átfogó történetét tárjuk az olvasó elé – meggyőződésünk, hogy a teljesség eleve nem elérhető cél és minden, emberi társadalmak múltjáról és jelenéről szóló könyv bizonyos elvek szerint hangsúlyoz folyamatokat. A minket érdeklő kérdések megválaszolásához inkább azt a módszert választottuk, hogy a magyar(országi) relevanciával bíró transznacionális folyamatokat egy-egy jellemző ponton ragadjuk meg. Az egyes fejezetek mind a főcímükben megnevezett kulcseményekből kiindulva vázolják fel (az alcímekben jelzett) szélesebb témáikat.

Az így létrejött könyv számos narratívából áll és elsőre talán töredékesnek is hat. Úgy gondoljuk, hogy az imént tisztázott szerkesztési elveink ismeretében a figyelmes olvasó számára azonban így is kirajzolódik egy összkép. Amennyiben a Magyarország története iránt érdeklődő nagyközönség számára sikerül néhány újdonsággal szolgálunk és közben felkeltjük a globális történeti megközelítéshez korábban szkepszissel viszonyulók érdeklődését is, már megérte belefognunk e kísérletbe.